

Päätös jatkoselvitykseen ryhtymisestä Lantmännen Agro Oy:n ja Raisioagro Oy:n yrityskauppaa koskevassa asiassa

SISÄLLYSLUETTELO

1	Asia.....	2
2	Asian vireilletulo	2
3	Ratkaisu.....	2
4	Osapuolet	2
5	Osapuolten harjoittama liiketoiminta ja yrityskaupan kuvaus	2
6	Sovellettava lainsäädäntö	3
6.1	Kilpailulain yrityskauppaa koskevat säännökset.....	3
6.2	Yrityskauppasäännösten soveltuminen järjestelyyn	4
7	Relevantit markkinat.....	4
7.1	Markkinat, joilla molemmat yrityskaupan osapuolet toimivat	4
7.1.1	Naudanrehun jälleenmyynti.....	5
7.1.2	Poronrehun jälleenmyynti.....	5
7.1.3	Hevosrehun jälleenmyynti	6
7.1.4	Lampaanrehun jälleenmyynti	6
7.1.5	Siemenkauppa.....	6
7.1.6	Lannoitteiden jälleenmyynti.....	6
7.1.7	Kasvinsuojeluaineiden jälleenmyynti	7
7.1.8	Säilöntäaineiden jälleenmyynti.....	7
7.1.9	Säilörehun pakkaustuotteiden (muovit) jälleenmyynti.....	7
7.1.10	Poltto- ja voiteluaineiden jälleenmyynti.....	8
7.2	Markkinat, joilla yrityskaupan osapuolet toimivat toisiinsa nähden vertikaalisessa suhteessa	8
8	Yrityskaupan kilpailuvaikutukset.....	9
8.1	Ilmoittajan näkemys yrityskaupan kilpailuvaikutuksista.....	9
8.2	Lausunnonantajien näkemykset yrityskaupan kilpailuvaikutuksista	10
8.3	KKV:n alustava arvio yrityskaupan kilpailuvaikutuksista	11
8.4	Johtopäätös	11
9	Sovelletut säännökset	11
10	Muutoksenhaku	12
11	Lisätiedot.....	12

1 Asia

Jatkoselvitykseen ryhtyminen yrityskauppa-asiassa Lantmännen Agro Oy / Raisioagro Oy.

2 Asian vireilletulo

Kilpailu- ja kuluttajavirastolle ("KKV") on 21.6.2018 ilmoitettu järjestely, jossa Lantmännen Agro Oy hankkii Raisioagro Oy:n rehujen valmistuksen sekä niiden ja tuotantopanosten jälleenmyynnin liiketoiminnan.

3 Ratkaisu

KKV ryhtyy asiassa jatkoselvitykseen, jossa tutkitaan, estääkö käsiteltävänä oleva yrityskauppa kilpailulain 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla olennaisesti tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla erityisesti siitä syystä, että sillä luodaan määräävä markkina-asema tai vahvistetaan sitä.

4 Osapuolet

Lantmännen Agro Oy

Raisioagro Oy

5 Osapuolten harjoittama liiketoiminta ja yrityskaupan kuvaus

1. **Lantmännen Agro Oy** (jäljempänä "LM Agro" tai "ilmoittaja") on Lantmännen Ekonomisk Föreningenin omistama, Suomessa toimiva maatalouskaupan toimija. LM Agro tarjoaa asiakkailleen neljää erilaista palvelu- ja hyödykekokonaisuutta, joita ovat viljelyohjelma, karjatilaohjelma, Toimiva Kone ja viljakauppa. Viljelyohjelmat tarjoavat valmiita ratkaisuja kasvinviljelyyn. Karjatilaohjelma tarjoaa karjatilolle kokonaisratkaisun tuotteista ja palveluista sisältäen kaikki tarvikkeet ruokintaan, laiduntamiseen, hygieniaan ja hyvinvointiin sekä rehuntekoon. Toimiva Kone tarjoaa maatilan tarpeiden mukaiset työkoneet ja laitteet sekä niihin liittyvän kokonaisratkaisun. Viljakaupassa LM Agro toimii viljelijöiden myyntikanavana. LM Agron toimintaa harjoitetaan 41 ketjuyrittäjän toimesta 76 kaupassa.
2. **Raisioagro Oy** ("Raisioagro") on osa elintarvike- ja rehuliiketoimintaa harjoittavaa Raisio-konsernia. Raisioagro toimii valtaosin naudon- ja kalanrehun, mutta myös vähäisessä määrin poron-, hevos-, lampaan- ja riistanrehun, valmistuksessa ja jälleenmyynnissä. Lisäksi Raisioagro toimii muun muassa lannoitteiden, kasvinsuojeluaineiden sekä poltto- ja voiteluaineiden jälleenmyynnissä.

3. Ilmoitettu yritysjärjestely koskee Raisioagron rehujen valmistusta sekä niiden ja tuotantopanosten jälleenmyyntiä.¹ Rehun tuotantolaitokset Ylivieskassa ja Kouvolassa sekä brändit kuuluvat kauppaan. LM Agrolle siirtyy myös Raisioagron harjoittama siemenkauppa², mautilojen tuotantopanosten (lannoitteet, kasvinsuojeluaineet, säilöntäaineet, säilörehun pakkaus tuotteet sekä poltto- ja voiteluaineet) jälleenmyynti sekä Raisio Oyj:n omistuksessa olleet Vihervakan osakkeet.

6 Sovellettava lainsäädäntö

6.1 Kilpailulain yrityskauppaa koskevat säännökset

4. Kilpailulain (948/2011) 21 §:n 1 momentin mukaan yrityskaupalla tarkoitetaan: 1) kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetun määräysvalan tai vastaavan tosiasiallisen määräysvallan hankkimista; 2) elinkeinonharjoittajan koko liiketoiminnan tai sen osan hankkimista; 3) sulautumista; 4) sellaisen yhteisyrityksen perustamista, joka huolehtii pysyvästi kaikista itsenäiselle yritykselle kuuluvista tehtävistä.
5. Kilpailulain 21 §:n 3 momentin mukaan yrityskaupan osapuolella tarkoitetaan määräysvallan hankkijaa, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun liiketoiminnan tai sen osan hankkijaa, määräysvallan kohdetta, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua liiketoimintaa tai sen osaa, 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun sulautumiseen osallistuvaa yhteisöä tai säätiötä sekä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun yhteisyrityksen perustajaa.
6. Kilpailulain 22 §:n 1 momentin mukaan säännöksiä yrityskauppavalvonnasta sovelletaan yrityskauppaan, jossa yrityskaupan osapuolten yhteenlaskettu liikevaihto ylittää 350 miljoonaa euroa ja jossa vähintään kahden yrityskaupan osapuolen Suomesta kertynyt liikevaihto ylittää kummankin osalta 20 miljoonaa euroa.
7. Kilpailulain 25 §:n 1 momentin mukaan markkinaoikeus voi Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä kieltää tai määrätä purettavaksi yrityskaupan tai asettaa yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, jos yrityskauppa olennaisesti estää tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla erityisesti siitä syystä, että sillä luodaan määräävä markkina-asema tai vahvistetaan sitä.
8. Kilpailulain 26 §:n 1 momentin mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto tutkii yrityskauppaa koskevan ilmoituksen välittömästi. Ensi vaiheessa Kilpailu- ja kuluttajavirasto ratkaisee, onko asiassa ryhdyttävä jatkoselvitykseen. Jos Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei anna päätöstä jatkoselvitykseen ryhtymisestä kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta, yrityskaupan katsotaan tulleen hyväksytyksi.

¹ Kalarehuliiketoiminta ei ole osa ilmoitettua yrityskauppaa.

² Ilmoittajan mukaan Raisioagro tulee kuitenkin jatkamaan toimintaansa vilja- ja öljysiementen kaupassa.

9. Kilpailulain 44 §:n mukaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston 26 §:n 1 momentin nojalla antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

6.2 Yrityskauppasäännösten soveltuminen järjestelyyn

10. Järjestelyssä on kyse kilpailulain 21 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetun määräysvallan tai vastaavan tosiasiallisen määräysvallan hankkimisesta.
11. Lantmännen-konsernin maailmanlaajuinen liikevaihto vuonna 2017 oli 39,686 miljardia kruunua eli noin 4118,9 miljoonaa euroa, josta 3,735 miljardia kruunua eli noin 387,6 miljoonaa euroa kertyi Suomesta. Raisioagron maailmanlaajuinen liikevaihto vuonna 2017 oli noin 126 miljoonaa euroa, josta noin 100 miljoonaa euroa kertyi Suomesta.
12. Koska kilpailulaissa määritellyt liikevaihtorajat ylittyvät, järjestely kuuluu yrityskauppavalvontaa koskevien säännösten soveltamisalaan.

7 Relevantit markkinat

7.1 Markkinat, joilla molemmat yrityskaupan osapuolet toimivat

13. Yrityskaupan ilmoittajan mukaan sekä ilmoitusvelvollinen että hankinnan kohde toimivat maatalouden eri tuotantopanosten jälleenmyynnin markkinoilla, vaikkakin eri asiakassegmenteissä. LM Agro on tukkukauppias, joka myy maatalouden tuotantopanoksia ketjuyrityksilleen, jotka toimivat loppuasiakasrajapinnassa. Raisioagro on rehuvalmistaja, joka lisäksi myy tuotantopanoksia lähinnä karjatiloilille.
14. Ilmoittajan mukaan LM Agro jälleenmyy maatalouden tuotantopanoksia kuten rehuja, siemeniä, lannoitteita, kasvinsuojeluaineita, säilöntäaineita, rehujen pakkausmuoveja, maatalouden työkoneita ja varaosia sekä poltto- ja voiteluaineita. LM Agron toiminnan painopiste on viljelijäasiakkaissa. Raisioagro taas on rehuntuottaja ja tästä syystä sen maatalouden tuotantopanosten myyntikin koostuu pääasiassa rehukaupasta. Raisioagro ei tuota rehujen lisäksi itse muita maatalouden tuotantopanoksia lukuun ottamatta muutamien nurmi- ja viljasiemenlajikkeiden sopimusviljelyttämistä. Muiden tuotantopanosten osalta Raisioagro on toiminut muiden valmistajien tuotteiden jälleenmyyjänä.
15. Kaupan osapuolilla on ilmoittajan mukaan päällekkäistä toimintaa 1) nautanrehun jälleenmyynnin, 2) poronrehun jälleenmyynnin, 3) hevosrehun jälleenmyynnin, 4) lampaanrehun jälleenmyynnin, 5) siemenkaupan, 6) lannoitteiden jälleenmyynnin, 7) kasvinsuojeluaineiden jälleenmyynnin, 8) säilöntäaineiden jälleenmyynnin, 9) säilörehun pakkaustuotteiden jälleenmyynnin sekä 10) poltto- ja voiteluaineiden jälleenmyynnin segmenteissä.

7.1.1 Naudanrehun jälleenmyynti

16. Molemmat osapuolet toimivat ilmoittajan mukaan naudanhun jälleenmyynnin markkinalla. Ilmoittajan mukaan naudanhun jälleenmyynnin alasegmentteihin kuuluu i) täysrehujen, ii) valkuaistäydennysrehujen ja iii) kivennäistäydennysrehujen jälleenmyynti.
17. Naudan täysrehun jälleenmyynnin kokonaismarkkina vuonna 2017 on ollut ilmoittajan arvion mukaan arvoltaan [120 – 130]³ miljoonaa euroa ja volyymiltaan [370 000 – 380 000] tonnia, josta LM Agron markkinaosuus on ollut [0 – 5] % ja Raisioagron [20 – 30] %. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus kokonaismarkkinasta vuonna 2017 on tällöin ollut [30 – 40] %.
18. Naudan valkuaistäydennysrehujen jälleenmyynnin kokonaismarkkina vuonna 2017 on ollut ilmoittajan arvion mukaan arvoltaan [70 – 80] miljoonaa euroa ja volyymiltaan [200 000 – 210 000] tonnia, josta LM Agron markkinaosuus on ollut [0 – 5] % ja Raisioagron [30 – 40] %. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus kokonaismarkkinasta vuonna 2017 on tällöin ollut [40 – 50] %.
19. Naudan kivennäistäydennysrehun jälleenmyynnin kokonaismarkkina vuonna 2017 on ollut ilmoittajan arvion mukaan arvoltaan [10 – 20] miljoonaa euroa ja volyymiltaan [20 000 – 30 000] tonnia, josta LM Agron markkinaosuus on ollut [5 – 10] % ja Raisioagron [30 – 40] %. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus kokonaismarkkinasta vuonna 2017 on tällöin ollut [35 – 45] %.
20. Osapuolten tärkeimmistä kilpailijoista naudanhun täys-, valkuaistäydennys- ja kivennäistäydennysrehun markkinoilla Hankkija Oy:n markkinaosuus on ollut vuonna 2017 ilmoittajan arvion mukaan [30 – 40] %, A-Rehu Oy:n [20 – 30] %, Kinnusen Mylly Oy:n [0 – 5] % sekä Feedex Oy:n [0 – 5] %.

7.1.2 Poronrehun jälleenmyynti

21. Poronrehun jälleenmyynnin kokonaismarkkina vuonna 2017 on ilmoittajan arvion mukaan ollut arvoltaan [3 – 5] miljoonaa euroa ja volyymiltaan [20 000 – 30 000] tonnia, josta LM Agron markkinaosuus on ollut [5 – 10] % ja Raisioagron [5 – 10] %. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus kokonaismarkkinasta vuonna 2017 on tällöin ollut [10 – 20] %. Osapuolten tärkeimmistä kilpailijoista Kinnusen Mylly Oy:n markkinaosuus on ollut vuonna 2017 ilmoittajan arvion mukaan [50 – 60] %, Hankkija Oy:n [30 – 40] % ja Lakkapää Oy:n [0 – 5] %.

³ Hakasulkeisiin merkityissä kohdissa tarkka tieto on poistettu liikesalaisuutena.

7.1.3 Hevosrehun jälleenmyynti

22. Hevosrehun jälleenmyynnin kokonaismarkkina on vuonna 2017 ilmoittajan arvion mukaan ollut arvoltaan noin [4 – 6] miljoonaa euroa ja volyymiltaan [10 000 – 20 000] tonnia, josta LM Agron markkinaosuus on ollut [10 – 20] % ja Raisioagron [0 - 5] %. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus kokonaismarkkinasta vuonna 2017 on tällöin ollut [10 – 20] %. Osapuolten tärkeimmistä kilpailijoista Hankkija Oy:n markkinaosuus on ollut vuonna 2017 ilmoittajan arvion mukaan [40 – 50] %, hevosalan verkkokauppojen ja tallimyyntiin [20 – 30] % sekä S-Rauta Oy:n, Puuilo Oy:n ja Kodin Terran kunkin erikseen [0 – 5] %.

7.1.4 Lampaanrehun jälleenmyynti

23. Ilmoittajan mukaan osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus jää lampaanrehun jälleenmyynnin kokonaismarkkinalla alle yrityskauppojen ilmoitusvelvollisuudesta annetun asetuksen (1012/2011) liitteessä edellytetyn 15 %:n, minkä vuoksi ilmoittaja ei ole toimittanut tietoja kyseisestä markkinasta.

7.1.5 Siemenkauppa

24. Siemenkaupan kokonaismarkkina viljansiemenissä on ilmoittajan mukaan vuonna 2017 ollut arvoltaan noin [20 – 30] miljoonaa euroa ja volyymiltaan [70 000 – 80 000] tonnia. LM Agron markkinaosuus on ollut [20 – 30] % ja Raisioagron [0 – 5] %. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus kokonaismarkkinasta vuonna 2017 on näin ollen ollut [20 – 30] %.
25. Siemenkaupan kokonaismarkkina nurmisiemenissä on vuonna 2017 ilmoittajan arvion mukaan ollut arvoltaan noin [20 – 30] miljoonaa euroa ja volyymiltaan [5 000 – 6 000] tonnia. LM Agron markkinaosuus on ollut [20 – 30] % ja Raisioagron [0 – 5] %. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus kokonaismarkkinasta vuonna 2017 on näin ollen ollut [20 – 30] %.
26. Osapuolten tärkeimmistä kilpailijoista vilja- ja nurmisiementen jälleenmyynnissä Hankkija Oy:n markkinaosuus on ollut vuonna 2017 ilmoittajan arvion mukaan [20 – 30] %, Peltosiemen konsernin [20 – 30] %, Tilasiemen konsernin [20 – 30] % sekä Viljelijän Bernerin [0 – 5] %.
27. Ilmoittajan mukaan osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus jää siemenkaupassa öljykasvien ja herneiden osalta alle yrityskauppojen ilmoitusvelvollisuudesta annetun asetuksen liitteessä edellytetyn 15 %:n, minkä vuoksi ilmoittaja ei ole toimittanut tietoja kyseisestä markkinasta.

7.1.6 Lannoitteiden jälleenmyynti

28. Lannoitteiden jälleenmyynnin kokonaismarkkina on ilmoittajan mukaan vuonna 2017 ollut arvoltaan [220 – 230] miljoonaa euroa ja volyymiltaan [600 000 – 610 000] tonnia, josta LM Agron markkinaosuus on ollut [30 –

40] % ja Raisioagron [0 – 5] %. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus kokonaismarkkinasta vuonna 2017 on näin ollen ollut [30 – 40] %. Osapuolten tärkeimmistä kilpailijoista Hankkija Oy:n markkinaosuus on ollut vuonna 2017 ilmoittajan arvion mukaan [40 – 50] %, Belor Agro Oy:n [10 – 20] % sekä Cemagron ja Viljelijän Bernerin kummankin erikseen [5 – 10] %.

7.1.7 Kasvinsuojeluaineiden jälleenmyynti

29. Kasvinsuojeluaineiden jälleenmyynnin kokonaismarkkina on vuonna 2017 ilmoittajan arvion mukaan ollut arvoltaan noin [50 – 60] miljoonaa euroa ja volyymiltaan noin [4 – 5] miljoonaa litraa / kiloa⁴. LM Agron markkinaosuus tästä on ollut [30 – 40] % ja Raisioagron [0 – 5] %. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus kokonaismarkkinasta vuonna 2017 on näin ollen ollut [30 – 40] %. Osapuolten tärkeimmistä kilpailijoista Hankkija Oy:n markkinaosuus on ollut vuonna 2017 ilmoittajan arvion mukaan [40 – 50] %, Viljelijän Bernerin [10 – 20] % ja Chemfield Oy:n [10 – 20] %.

7.1.8 Säilöntäaineiden jälleenmyynti

30. Ilmoittajan arvion mukaan säilöntäaineiden jälleenmyynnin kokonaismarkkina vuonna 2017 oli arvoltaan noin [15 – 20] miljoonaa euroa ja volyymiltaan [10 000 – 15 000] tonnia, josta LM Agron markkinaosuus on ollut [30 – 40] % ja Raisioagron [0 – 5] %. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus markkinalla vuonna 2017 on näin ollen ollut [30 – 40] %. Osapuolten tärkeimmistä kilpailijoista Hankkija Oy:n markkinaosuus on ollut vuonna 2017 ilmoittajan arvion mukaan [30 – 40] %, Meijereiden tuottajaosuuskuntien⁵ [30 – 40] %, Kärki-Agrin [0 – 5] % sekä Viljelijän Bernerin ja WKAgro Oy:n kummankin erikseen [0 – 5] %.

7.1.9 Säilörehun pakkaustuotteiden (muovit) jälleenmyynti

31. Ilmoittajan arvion mukaan säilörehun pakkaustuotteiden jälleenmyynnin kokonaismarkkina on vuonna 2017 ollut arvoltaan [20 – 30] miljoonaa euroa ja volyymiltaan [10 000 – 20 000] tonnia, josta LM Agron markkinaosuus on ollut [40 – 50] % ja Raisioagron [10 – 20] %. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus markkinalla vuonna 2017 on näin ollen ollut [50 – 60] %. Osapuolten tärkeimmistä kilpailijoista Meijereiden tuottajaosuuskuntien⁶ markkinaosuus on ollut vuonna 2017 ilmoittajan arvion mukaan [20 – 30] %, Hankkija Oy:n [10 – 20] %, Agro tuonti Oy:n [0 – 5] % sekä Viljelijän Bernerin ja Lakkapää Oy:n kummankin erikseen [0 – 5] %.

⁴ Kasvinsuojeluaineita myydään litra- sekä kilomäärinä.

⁵ Suurimpina ilmoittajan mukaan Itä-Maito, Tuottajain Maito ja Pohjolan Maito.

⁶ Suurimpina ilmoittajan mukaan Itä-Maito, Tuottajain Maito ja Pohjolan Maito.

7.1.10 Poltto- ja voiteluaineiden jälleenmyynti

32. Ilmoittajan arvion mukaan poltto- ja voiteluaineiden jälleenmyynnin kokonaismarkkina on vuonna 2017 ollut arvoltaan noin [1.2 - 1.3] miljardia euroa ja volyymiltaan noin [1.8 - 1.9] miljardia litraa, josta LM Agron markkinaosuus on ollut [5 – 10] % ja Raisioagron [0 – 5] %. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus markkinalla vuonna 2017 on näin ollen ollut [5 – 10] %. Osapuolten tärkeimmistä kilpailijoista Hankkija Oy:n markkinaosuus on ollut vuonna 2017 ilmoittajan arvion mukaan [5 – 10] %, Oy Teboil AB:n [30 – 40] %, Neste Oyj:n [30 – 40] % sekä St 1:n [20 – 30] %.

7.2 Markkinat, joilla yrityskaupan osapuolet toimivat toisiinsa nähden vertikaalisessa suhteessa

33. Yrityskaupan osapuolilla on ilmoittajan mukaan toisiinsa vertikaalisessa suhteessa olevaa liiketoimintaa seuraavilla markkinoilla⁷: 1) naudanhun tuotanto⁸, 2) poronrehun tuotanto, 3) hevosrehun tuotanto, 4) lampaanrehun tuotanto 5) peuranrehun tuotanto, 6) rehuviljan hankinta, 7) siementen käsittelypalvelut ja 8) siirtonurmen tuotanto. Näistä markkinoista osapuolten markkinaosuudet ylittävät yrityskauppojen ilmoitusvelvollisuudesta annetun asetuksen liitteessä edellytetyn 20 %:n markkinaosuusrajan vain naudanhun tuotannossa sekä rehuviljan hankinnassa, joten tiedot on ilmoituksessa toimitettu vain näiden markkinoiden osalta.
34. Ilmoittajan mukaan **rehuviljan hankinnan** kokonaismarkkina on vuonna 2017 ollut arvoltaan [90 – 100] tuhatta euroa ja volyymiltaan [620 000 – 630 000] tonnia. LM Agron markkinaosuus kyseisenä vuotena on ilmoittajan mukaan ollut [20 – 30] %. LM Agron tärkeimmistä kilpailijoista Hankkija Oy:n markkinaosuus on ollut vuonna 2017 ilmoittajan arvion mukaan [30 – 40] %, Avena Nordic Grain Oy:n [10 – 20] %, A-Rehu Oy:n [5 – 10] % sekä Kinnusen Mylly Oy:n, Feedex Oy:n, Rehux oy:n, Agrox Oy:n ja SS Maatalous Oy:n kaikkien yhdessä [10 – 20] %.
35. **Naudan täysrehun tuotannon** kokonaismarkkina on ilmoittajan arvion mukaan ollut vuonna 2017 arvoltaan [80 – 90] miljoonaa euroa ja volyymiltaan [320 000 – 330 000] tonnia. Raisioagron markkinaosuus on kyseisenä vuotena ollut ilmoittajan mukaan [20 – 30] %.
36. **Naudan valkuaistäydennysrehun tuotannon** kokonaismarkkina on vuonna 2017 ilmoittajan arvion mukaan ollut arvoltaan [60 – 70] miljoonaa euroa ja volyymiltaan [200 000 – 210 000] tonnia. Raisioagron markkinaosuus on kyseisenä vuotena ollut ilmoittajan mukaan [30 – 40] %.

⁷ Kyse on hyödykemarkkinoista, joilla yrityskaupan osapuoli tai sen kanssa samaan yritysryhmään kuuluva yhteisö toimii ja jotka ovat valmistusketjun taikka tuotteen jakelutien aikaisemmassa tai myöhemmässä vaiheessa suhteessa niihin markkinoihin, joilla jokin toinen osapuoli tai tämän yritysryhmään kuuluva yhteisö toimii.

⁸ Ilmoittajan mukaan naudanhun alasegmentteihin kuuluvat täysrehut, valkuaistäydennysrehut ja kivennäistäydennysrehut.

37. **Naudan kivennäistäydennysrehun tuotannon** kokonaismarkkina on vuonna 2017 ilmoittajan arvion mukaan ollut arvoltaan [8 – 9] miljoonaa euroa ja volyymiltaan [20 000 – 30 000] tonnia. Raisioagron markkinaosuus on kyseisenä vuotena ollut ilmoittajan mukaan [30 – 40] %.
38. Raisioagron tärkeimmistä kilpailijoista Hankkija Oy:n markkinaosuus on ollut vuonna 2017 naudan täys-, valkuaistäydennys- ja kivennäistäydennysrehun tuotannon markkinoilla ilmoittajan arvion mukaan [30 – 40] %, A-Rehu Oy:n [20 – 30] % sekä Kinnusen Mylly Oy:n ja Feedex Oy:n kummankin erikseen [0 – 5] %. Lisäksi kivennäistäydennysrehun tuotannon markkinalla Kärki-Agri Oy:lla on ollut [0 – 5] %:n markkinaosuus.

8 Yrityskaupan kilpailuvaikutukset

8.1 Ilmoittajan näkemys yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

39. Yrityskaupan ilmoittajan näkemyksen mukaan keskittymästä ei tule seuraamaan haitallisia kilpailuvaikutuksia, minkä vuoksi yrityskauppa tulisi hyväksyä. Ilmoittajan mukaan keskittymälle ei maatalouden tuotantopanosten myynnin päällekkäisyydestä tai vertikaalisesta integroitumisesta huolimatta synny kilpailua merkittävästi estävää markkinavoimaa. Ilmoittajan arvion mukaan yrityskauppa päinvastoin lisää kilpailua maatalouskaupan markkinoilla. Ilmoitusvelvollisen näkemyksen mukaan Raisioagron maatilarehuliiketoiminnan hankinta mahdollistaa Hankkijan haastamisen ja lisää kilpailua maatalouskaupan markkinoilla.
40. Yrityskaupan osapuolet eivät ilmoittajan mukaan olleet toistensa tärkeimpiä kilpailijoita ennen yrityskauppaa. Rehuvalmistuksessa toimiva Raisioagro on merkittävämpi toimija rehumyynnissä ja se on tarjonnut asiakkailleen rehuntuotantoon liittyviä tuotantopanoksia asiakastarpeen mukaan täydentämään myyntiä. Ilmoittajan mukaan LM Agron toiminta ja sen edustamat tuotteet puolestaan liittyvät tyypillisemmin kasvinviljelyyn ja siten sen markkinaosuus on näissä tuoteryhmissä ollut vahvempi kuin Raisioagron.
41. Ilmoittajan näkemys on, että olemassa olevan kilpailun lisäksi keskittymän markkinavoimaa tulee rajoittamaan asiakkaiden vapaus vaihtaa korvaaviin tuotteisiin. Eri valmistajien tuotteet ovat ilmoittajan mukaan täysin toisiaan korvaavia niin rehujen kuin muidenkin maatalouden tuotantopanosten osalta.
42. Ilmoittajan näkemyksen mukaan keskittymän yhteenlaskettu markkinaosuus ei säilörehun pakkaustuotteiden jälleenmyyntiä lukuun ottamatta muodostu merkittäväksi minkään markkinan tuotantopanosten myynnin osalta. Säilörehun pakkaustuotteiden myynnissä keskittymä tulee ilmoittajan käsityksen mukaan olemaan markkinaosuudella mitattuna merkittävin toimija. Korkea markkinaosuus ei kuitenkaan anna sille mahdollisuutta hinnoitella säilörehun pakkaustuotteita kilpailullista hintaa korkeammalle. Myös pakkausmuovien markkinoilla toimii ilmoittajan mukaan muitakin jälleenmyyjiä.

Eri valmistajien pakkausmuovit ovat täysin toisiaan korvaavia tuotteita eikä asiakkailta ole mitään estettä vaihtaa kilpailevaan merkkiin. Myös tavaran-toimittajilla on tuotteilleen keskittymälle vaihtoehtoisia jakelukanavia.

43. Ilmoittajan mukaan LM Agron kauppiaiden myynti on ennen yrityskauppaa kohdistunut pääasiassa viljelijäasiakkaisiin ja niiden toiminta rehukaupassa on ollut vähäistä. Siten keskittymän naudanrehumyynnin markkinaosuuden nousu on maltillinen, arviolta vain noin [5 – 10] %. Kaikilla rehuvalmistajilla on vastaavia tuotteita sekä tuotevalikoimia tarjolla, ja karjatilallinen voi tarvittaessa vaihtaa rehutoimittajaa rehuerien välillä. Lisäksi ilmoittaja katsoo, että ostorehut ovat täydennysrehuja ja rehujen hinnan nousu johtaa käytännössä säilörehun osuuden kasvattamiseen tiloilla ja sitä myötä myyntivolyymien laskuun.
44. Ilmoittaja korostaa lisäksi kauppiaiden itsenäisyyden merkitystä. Vaikka LM Agron ketjuvalikoimaan kuuluisi esimerkiksi tietyn valmistajan säilöntäaine, on kauppialla tästä huolimatta oikeus ottaa valikoimaansa myös muiden valmistajien säilöntäaineita. Kauppiat muodostavat valikoimansa ketjuvalikoiman puitteissa, mutta asiakastarpeen ja -kysynnän mukaan. Lisäksi ilmoittajan mukaan tuotantopanosten jakelulle on Suomessa olemassa lukuisia eri vaihtoehtoja, joten tuotantopanosten toimittajat eivät ole riippuvaisia keskittymästä saadakseen tuotteensa markkinoille.
45. Ilmoittajan näkemyksen mukaan yrityskauppa ei oleellisesti muuta rehujen toimitusketjua tai asiakkaiden mahdollisuutta saada rehu lähialueelta, sillä rehutoimitukset tapahtuvat pääosin tehdastoimituksina. Näin voidaan olettaa, ettei esimerkiksi toimituskustannuksissa tapahdu asiakkaan kannalta negatiivista kehitystä. Yhdistämällä esimerkiksi pakatun tavaran logistiikkaa tuotantopanosten logistiikkaan voidaan ilmoittajan mukaan sen sijaan mahdollisesti saavuttaa myös asiakkaita hyödyttäviä kustannussäästöjä. Lisäksi toimialan kehityksen myötä tilakoot ovat kasvaneet ja tulevat mitä todennäköisimmin jatkamaan kasvuaan, mikä lisää asiakkaiden neuvotteluvoimaa.

8.2 Lausunnonantajien näkemykset yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

46. Osa KKV:n kuulemista markkinatoimijoista eivät ole katsoneet yrityskaupalla olevan merkittävää vaikutusta vallitsevaan kilpailutilanteeseen. Jotkut lausunnonantajista ovat puolestaan esittäneet huolensa yrityskaupan vaikutuksista kilpailuun. Eräiden lausunnonantajien mukaan yrityskauppa tulee vaikuttamaan haitallisesti Raisioagron kanssa kilpailevien rehuvalmistajien toimintaan viljakaupan ja rehun jälleenmyynnin markkinalla. Eräs lausunnonantaja on puolestaan esittänyt yrityskaupan vaikuttavan haitallisesti siemenkaupan kilpailutilanteeseen, sillä osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus on lausunnonantajan arvion mukaan merkittävästi ilmoitettua suurempi Varsinais-Suomessa.

8.3 KKV:n alustava arvio yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

47. Yrityskaupan myötä osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus nousee ilmoittajan toimittamien tietojen perusteella osassa markkinoita suhteellisen korkeaksi. KKV:n näkemyksen mukaan on tarpeen selvittää, johtaako yrityskauppa kilpailun olennaiseen estymiseen kyseisillä markkinoilla. Esimerkiksi säilörehun pakkaustuotteiden jälleenmyynnin segmentissä osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus nousee arviolta [50 – 60] %:in. Annettujen markkinaosuusarvioiden perusteella markkina vaikuttaa keskittyneeltä jo ennen yrityskauppaa ja yrityskaupan seurauksena markkina keskittyisi edelleen merkittävästi tehden keskittymästä markkinoiden suurimman toimijan.
48. Lisäksi osapuolilla on päällekkäistä toimintaa erityisesti naudanrehun jälleenmyynnin markkinalla, jonka alasegmenteissä, erityisesti naudan valkuaistäydennysrehun ja kivennäistäydennysrehun jälleenmyynnissä, osapuolten yhteenlasketut markkinaosuudet nousevat suhteellisen korkeiksi. Naudan valkuaistäydennysrehun jälleenmyynnin markkinalla keskittymän markkinaosuus nousee arviolta [40 – 50] %:in ja kivennäistäydennysrehun jälleenmyynnin markkinalla [35 – 45 %] %:in.
49. Alustavan tarkastelun perusteella on epävarmaa, missä määrin naudan täys-, valkuaistäydennys- ja kivennäistäydennysrehu ovat toisiaan korvaavia tuotteita. Naudanrehun jälleenmyynnin osalta markkinoiden määrittely vaatii KKV:n alustavan näkemyksen mukaan lisäselvityksiä yrityskaupan kilpailuvaikutusten arvioimiseksi.

8.4 Johtopäätös

50. Ottaen huomioon edellä esitetyt markkinoiden rakennetta sekä yrityskaupan osapuolten ja kolmansien välistä kilpailutilannetta koskevat havainnot KKV katsoo, että yrityskaupan kilpailuvaikutuksia yrityskaupan kannalta relevanteilla markkinoilla on edelleen selvitettävä.
51. Alustavan tarkastelun perusteella yrityskauppa saattaa aiheuttaa haitallisia kilpailuvaikutuksia erityisesti säilörehun pakkaustuotteiden jälleenmyynnin sekä naudanrehun jälleenmyynnin markkinoilla. Asiassa on aiheellista tutkia yrityskaupan kilpailuvaikutuksia yksityiskohtaisesti jatkoselvityksessä sen arvioimiseksi, johtaako yrityskauppa kilpailun olennaiseen estymiseen joillakin selvityksen kohteena olevilla markkinoilla.
52. Asian selvitysvaihe huomioon ottaen virasto ei ota täsmällisesti kantaa yrityskaupan kilpailuvaikutuksiin.

9 Sovelletut säännökset

Kilpailulaki (948/2011) 21, 22, 24 ja 26 §.

10 Muutoksenhaku

Kilpailulain 44 §:n perusteella yrityskaupan ilmoittaja ei saa hakea muutosta tähän KKV:n päätökseen valittamalla. Lisätietoja päätöksestä antaa tutkija Jenna Huttu, puhelin 029 505 3576, sähköposti jenna.huttu@kkv.fi.

11 Lisätiedot

Lisätietoja päätöksestä antaa tutkija Jenna Huttu, puhelin 029 505 3576, sähköposti jenna.huttu@kkv.fi.

Ylijohtajan sijainen,

apulaisjohtaja

Arttu Juuti

Tutkija

Jenna Huttu